

Jaderný odpad?

Děkujeme, nechceme.

číslo 3 / 2006

Lístek, který může rozhodnout

Za několik dní půjdete k volebním urnám a budete moci svým hlasem končícím starostům i zastupitelům vystavit účtenku za to, jak vaše obecní věci spravovali v čase, kterému se říká volební období. Nemohu a ani nemám právo do takového hodnocení vstupovat. Ale přesto chci připomenout jednu velkou věc, na níž má většina starostek a starostů z lokalit ohrožených úložištěm vysoceradioaktivních odpadů svůj podíl. Podařilo se minimálně o několik let odložit proces vyhledávání hlubinného úložiště, které by v případě realizace zásadně proměnilo život v postižených obcích. To je ohromný úspěch! Vedla k němu spolupráce obcí a veřejnosti nejen v rámci vybraných lokalit, ale byla to také koordinace mezi lokalitami napříč republikou. Jakési dumasovské „jeden za všechny, všichni za jednoho“. Státní, technokraticky orientovaná mašinérie nakonec musela kapitulovat před spojeným hlasem lidu. I proto na tomto místě všem končícím představitelům obcí za přínosnou spolupráci velmi děkuji. Ačkoliv někteří starostové zkusili cestu kooperace se státními úřady, ať již v podobě memorand, informačních center apod., nepustím se do odsuzování. To podstatné, totiž zda je

to činěno i z vůle vás, obyvatel daných obcí, totiž víte sami nejlépe. Před nově zvolenými zastupiteli a starosty

bude kromě mnoha jiných starostí se správou obcí a měst stát těžký úkol. Správa úložišť radioaktivních odpadů požádá o stanovení průzkumných území. Jestliže od ministerstva životního prostředí dostane povolení, průzkumy také v roce 2009 zahájí. Jejich součástí budou i intenzivní vrtné a kopné práce tak, aby nejlepší dvě lokality mohly být pro účely úložiště ochráněny územním plánem nejpozději v roce 2015. Přijdou i pokusy v podobě nabídek na vylepšení příjmové stránky obecních kas, opravy prostor pro informační centra či pozvání na zahraniční výlety a výjezdy. Znáte na tuto problematiku názor kandidujících volebních stran? Věřím, že ano. Závěrem vám přeji šťastnou volbu, které v budoucnu nebudete litovat.

Edvard Sequens, Calla

Předvolební fóra kandidátů v Božejovicích a Třebíči

V čase předvolebním budou organizována v „úložišťových lokalitách“ dvě tzv. fóra kandidátů, která jsou cennou možností pro voliče, kteří v jednom okamžiku zjistí názory zástupců více politických stran na určitý konkrétní problém. Fórum kandidátů je významným demokratickým prvkem a informace, které voliči na fóru získají, jsou podstatně kvalitnější než ty z předvolební kampaně.

V Božejovicích u Jistebnice připadá den pro konání fóra kandidátů na pátek 13. října 2006. Občanská sdružení Jistebnická vrchovina, Zachovalý kraj a Calla sezvala veřejnost k předvolební diskusi do sálu božejovického hostince. Kandidáti zde dostanou příležitost se veřejně vyjádřit k otázkám zaměřeným na další rozvoj Jistebnicka, zejména na problematiku budování jaderného úložiště v lokalitě Božejovice-Vlksice.

V Třebíči proběhne fórum kandidátů před senátními a komunálními volbami v úterý 10. října 2006. Pořádáno je Hnutím DUHA ve spolupráci se sdružením Zdravý domov Vysočina. Program se bude opírat o dvě hlavní témata: podpora rozvoje obnovitelných zdrojů a zvažované vybudování hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva v lokalitě Budišovsko. Prostor dostanou také otázky tížící životní prostředí v Třebíči.

Kontaktní osoby pro fóra:

Třebíč: Martin Sedlák, Hnutí Duha,

e-mail: martin.sedlak@hnutiduha.cz, mobil: 737128471

Božejovice: Jana Maděrová, o. s. Jistebnická vrchovina, Náměstí 109, 391 33 Jistebnice, tel.: 381 273 229, 732 938 789

Více informací o průběhu fór kandidátů v Třebíči a Božejovicích přeneseme v příštím čísle.

Uvníř najdete

• Rusko nebude odebírat vyhořelé palivo • Lovins: jádro nemá perspektivu • Nová naděje pro obecní samosprávu • Co nového v Pačejově • 2017: Odysea jaderného úložiště v USA • Jaderný odpad ze státu Idaho na bedrech ministerstva energetiky USA • Vedro vyřazovalo jaderné elektrárny z provozu • Plánovaná těžba uranu na Slovensku • ČEZ nemluví pravdu •

Rusko nebude odebírat zahraniční vyhořelé palivo

V červenci 2006 oznámila ruská federální agentura pro atomovou energii Rosatom, že Rusko nebude dovážet vyhořelé jaderné palivo z jiných zemí k dlouhodobému uložení ani za účelem přepracování.

Tajemník Rosatomu Igor Konyšev to uvedl na tiskové konferenci v reakci na informace médií ve Spojených státech, podle kterých byla připravována dohoda o zajištění odpadového managementu pro americké vyhořelé palivo v Ruské federaci.

Prohlášení Rosatomu je do značné míry překvapivé, většina expertů se domnívala, že Rusko se na dovoz vyhořelého paliva připravuje (v roce 2001 byla schválena legislativní úprava, která import odpadu umožňuje). Tiskový mluvčí Rosatomu Sergej Novikov stanovisko zdůvodnil tím, že plán dovozu, který měl podle bývalého vedení agentury díky výhodným smlouvám s bohatými zeměmi (Japonsko, Jižní Korea, Švýcarsko, Švédsko, Německo) přinést zisk 20 miliard dolarů, nebyl reálný. Jeho případná aplikace by podle Novikova mohla pro Rusko znamenat místo zisku rozsáhlé finanční závazky, jejichž výši dnes nelze vyčíslit.

Sergej Novikov říká:

„Žádná konkrétní smlouva nebyla podepsána, slibované miliardy dolarů nemáme. Zároveň víme, že není možné spočítat skutečnou cenu za uložení zahraničního vyhořelého paliva. Kdo ví, co se stane za sto let? Nikdo nedokáže vyčíslit tyto náklady.“

Zároveň dodal, že během jednání skupiny G8 v Sankt Petěrburgu nebyla otázka dovozu vyhořelého paliva vůbec otevřena.

Představitelé Rosatomu nicméně potvrdili, že nadále platí smlouvy o zpětném odběru vyhořelého paliva, které bylo vyrobeno v Rusku a použito v zahraničních elektrárnách. Klauzuli o zpětném odběru vyhořelého paliva k přepracování mohou obsahovat i budoucí smlouvy o dodávkách jaderného paliva od ruských výrobců.

Podle článku Ann MacLachlan a Daniela Hornera uveřejněného 31. července 2006 v časopise Nuclear Fuel Karel Polanecký, Hnutí Duha

Podle Amoryho Lovinse nemá jádro perspektivu

V červenci 2006 zveřejnil časopis Corporate Knights rozhovor s ředitelem Rocky Mountain Institute a respektovaným odborníkem na energetické otázky Amory Lovinsem. Z rozhovoru vybíráme pasáž týkající se jaderné energetiky.

Corporate Knights: Jak si vede jaderná energetika ve srovnání s ostatními energetickými odvětvími?

Amory Lovins: Malé zdroje již na celosvětovém energetickém trhu jádro porázejí. Přírůstek instalovaného výkonu kogeneračních jednotek a decentralizovaných obnovitelných zdrojů byl v roce 2004 šestkrát vyšší a znamenal trojnásobnou produkci než v případě jaderné energetiky. Podle odhadů energetického průmyslu bude tento trend v příštích letech pokračovat. Decentralizované zdroje jsou totiž levnější a představují pro investory nižší finanční riziko. Jejich výstavbu financuje soukromý kapitál, naproti tomu poptávku po jaderných elektrárnách vytvářejí výhradně centrálně plánované ekonomiky. Myslím, že lidé, kteří se označují za zastávce liberalizovaného trhu, by se neměli chovat jako plánovači v komunistické Číně. Naopak měli by věnovat pozornost technologiím, které si zvolil svobodný trh.

To je důležité rovněž pro ochranu klimatu. Problém klimatických změn vyžaduje co nejefektivnější řešení z hlediska investovaných prostředků i spotřebovaného času. Když si

koupíte nový reaktor, tak zvolíte nejdražší řešení a dosáhnete menšího efektu (například náhrady uhlí) na investovaný dolar než v případě investice do decentralizovaných zdrojů nebo ještě levnějších úspor energie. Tato opatření vám při přepočtu na jeden dolar přinesou dvakrát až desetkrát výraznější efekt pro ochranu klimatu, který se navíc dostaví rychleji.

Corporate Knights: Ale v Kanadě i v USA se hovoří o miliardách dolarů nových investic do jaderných elektráren.

Amory Lovins: Kdo o nich hovoří? V případě Kanady to je vláda provincie Ontario, která může postavit tolik reaktorů, kolik jich zaplatí. Ale myslím, že nenajdete soukromého investora, který by vložil své peníze do tak riskantního podniku.

Ve Spojených státech jeví předběžný zájem o stavbu reaktorů pouze energetické podniky, které těží z investičních pobídek, nikdo z nich ovšem není připraven k investování vlastního kapitálu. Ve skutečnosti poslední Nucleonics Week otiskl převážně skeptické pohledy investorů na jadernou renesanci. Jistě, Bushova administrativa vyčlenila 13 miliard dolarů dotací pro jadernou energetiku, což by mohlo kompletně pokrýt náklady na výstavbu šesti reaktorů. Agentura Standard and Poors však následně zveřejnila studie, z nichž vyplývá, že ani tato dotace nevylepší rating investorů, protože rizika plynoucí z poměrů na trhu nezmizí. Nová americká dotace jadernému průmyslu bude mít stejný efekt jako resuscitace mrtvol: bude poskakovat, ale neoživne.

Karel Polanecký, Hnutí Duha

Nová naděje pro obecní samosprávu

Právo na samosprávu?

Před několika týdny Ústavní soud rozhodl o dlouholetém sporu obce Pozlovice s energetiky, kteří chtěli skrz katastr obce táhnout vedení vysokého napětí na sloupech o výšce třiceti metrů.¹ S tím obec nesouhlasila z důvodu ochrany krajinného rázu svého území a jeho přírodních a estetických hodnot. Vleký spor se dostal před Ústavní soud, neboť obec Pozlovice vydala nařízení o stavební uzávěře, ve které omezila stavby energetického vedení technologiemi narušujícími krajinný ráz (výška sloupů max. 15 metrů, ve volné krajině vedení drátů v zemi).² Ministr vnitra pak toto nařízení napadl pro rozpor s územně plánovací dokumentací a stavebním zákonem, zejména z důvodu, že tato omezení nepřipustně zasahují do územního řízení na konkrétní stavbu. Ústavní soud však dal za pravdu obci Pozlovice a potvrdil, že zmiňované nařízení „nestanoví podmínky pro umístování jakékoliv konkrétní stavby (což je skutečně vyhrazeno územnímu rozhodnutí o umístění stavby), ale jako obecně závazný právní předpis obce, vydaný na základě zmocnění (§ 33 odst. 3 stavebního zákona), vymezuje obecně závazná pravidla pro případ určitého typu budoucí stavební činnosti ve vymezeném území.“³ V čem je zmiňované rozhodnutí Ústavního soudu tak průlomové a pozitivní, jak se začalo proslýchat v nevládních kruzích? Předně, nález ÚS v kauze Pozlovice až tak průlomový není. Ústavní soud navázal na své dřívější rozhodnutí v kauze Lipník (pl. ÚS 9/04), kde řešil obdobný problém.⁴ Zjednodušeně řečeno, má obec možnost účinně vykonávat své ústavou zaručené právo na samosprávu a hájit svou představu o územním rozvoji svého území oproti diktátu shůry, ze strany státu či kraje? Ústavní soud potvrdil, že částečně ano. Jsou tady nicméně jistá omezení a překážky.

Nařízení o stavební uzávěře

Smyslem stavební uzávěře je chránit určité území v tom směru, aby nebyl zmařen nebo ztížen účel existujícího či připravovaného územního plánu a v něm vymezeného (či plánovaného) využití určitého území. Stavební uzávěře je možno vyhlásit na základě územního rozhodnutí stavebního úřadu (viz. ust. § 32 odst. 1 písm. d) stavebního zákona (č. 50/1976 Sb.) nebo na základě nařízení obce (ust. § 33 odst. 3 stavebního zákona). Pro účely tohoto článku se budu dále zabývat pouze stavební uzávěrou vyhlášenou nařízením obce.⁵

Nařízení o stavební uzávěře vydává rada obce a není-li v obci zřízena rada, pak zastupitelstvo. Vydávání nařízení obce je výkonem přenesené působnosti (státní správa). Nařízení tak musí být v souladu se zákony a podzákonnými právními předpisy (tedy včetně závazných částí územního plánu obce i velkého územního celku!), nikoliv však např. s usneseními vlády, pokyny ministerstev atd. Návrh konkrétního textu nařízení se projedná na zasedání rady (zastupitelstva). Schválit jej musí nadpoloviční většina všech členů, o čemž se vytvoří zápis. Podmínkou platnosti nařízení je jeho vyvěšení na úřední desce obce po dobu 15 dnů (popřípadě též např. v místním tisku). Nařízení nabývá účinnosti 15. dnem po vyvěšení.

Co by mělo nařízení obsahovat

Nařízení o stavební uzávěře musí obsahovat vymezení území, popřípadě pozemků podle katastru nemovitostí, pro

které platí zákaz nebo omezení stavební činnosti. Dále pak přesné vymezení rozsahu zákazu nebo omezení stavební činnosti a určení doby platnosti uzávěry nebo určení, že dobu platnosti nelze předem stanovit (bude platit do doby, než rada přijme nové nařízení v této věci). Podle možností je vhodné připojit další podkladové materiály, např. důvodovou zprávu, ve které se zdůvodní přijetí nařízení – ochrana přírodních, krajinných a estetických hodnot a rekreačního potenciálu území, ochrana zdraví obyvatel (hluková a imisní pásma), ochrana podzemních vod atd.; dále pak situační výkres vybraného území na podkladě katastrální mapy.

Možná úskalí

Základním limitem nařízení o stavební uzávěře je povinnost jeho souladu se zákony, dalšími podzákonnými právními předpisy a územně plánovací dokumentací obce a velkého územního celku. Stavební uzávěra se nesmí odchylovat od cílů a záměrů územního plánování (existujících či připravovaných územních plánů), naopak by na tyto dokumenty měla navazovat a podrobněji je specifikovat.⁶ Pokud je např. pro určité území dle připravovaného či existujícího územního plánu obce počítáno se zástavbou, není možné na toto území vyhlásit stavební uzávěru. Stavební uzávěru je rovněž nutné vyhlásit na určitý typ případné budoucí stavební činnosti v území (např. liniové stavby, stavby energetického vedení, stavby určené k bydlení; teoreticky též veškerá stavební činnost s určitými výjimkami).

Závěr

Nález Ústavního soudu potvrdil, že článek 100 odst. 1 ústavy o právu obcí na samosprávu není prázdným pojmem. Obec, která je povinna pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, má právo ve spolupráci s občany této obce určovat způsob rozvoje „svého“ území. Limitem tohoto práva jsou však zákony a samospráva krajská. Při vyhlášení stavební uzávěře se obec musí pohybovat v tomto rámci, jinak hrozí zrušení jejího nařízení ze strany Ústavního soudu.

Mgr. Michal Bernard, autor působí jako právník v Ekologickém právním servisu (EPS), www.eps.cz

- 1) Text nálezů Ústavního soudu Pl. ÚS 16/06 v kauze Pozlovice je ke stažení na adrese: http://www.judikatura.cz/cgi-bin/jus/aspi_lit_vt?WVCNC+2665+jus-1+Pozlovice+q+l#lema0, případně na vyžádání v Ekologickém právním servisu (tabor@eps.cz).
- 2) Text nařízení obce Pozlovice o stavební uzávěře je ke stažení na <http://www.pozlovice.cz/urad.php?section=vyhlasaky&Vyhid=1107>.
- 3) Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 16/06 v kauze Pozlovice, str. 4.
- 4) Obec Lipník nařízením o stavební uzávěře zakázala stavby na vymezeném území s ohledem na ochranu jeho přírodních hodnot (regionální biocentrum Mladá). Text nálezů Ústavního soudu Pl. ÚS 9/04 v kauze Lipník je ke stažení na adrese: http://www.judikatura.cz/cgi-bin/jus/aspi_lit_vt?WVCNC+2159+jus-1+Lipn%25EDk+q+l#lema.
- 5) Srovnej zejména ust. § 11, 12, 61 odst. 2, 84 odst. 3, 87, 101 odst. 2, 112 odst. 2 písm. d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.
- 6) „Při vyhlášení stavební uzávěře je třeba zkoumat, zda stavební uzávěra ve světle cílů a záměrů územního plánování obstojí“, nález Ústavního soudu Pl. ÚS 16/06 v kauze Pozlovice, str. 11.

Zprávy z lokalit

Co nového v Pačejově?

Posledních šest měsíců se v pačejovském občanském sdružení vyznačovalo místy až hektickou činností směřující k jedinému cíli – ukázat vládě, že její záměr „ukolébat“ občany dotčených lokalit prohlášením, že hledání vhodné lokality pro hlubinné úložiště jaderného odpadu bylo zastaveno, nevychází. Tato průhledná strategie u nás neuspěla a obyvatelé lokality stále upozorňují všemi dostupnými prostředky na svůj zamítavý postoj proti takovéto stavbě a zároveň i proti tomuto způsobu jednání s nimi.

Výkonný výbor občanského sdružení se snaží do své činnosti zapojit všechny vrstvy obyvatelstva včetně mládeže, pro kterou pořádá různá sportovní klání za pomoci obecního úřadu v Pačejově. Takovou akcí byl i dubnový turnaj ve stolním tenise, který jsme pro velký zájem malých sportovců již několikrát zopakovali. I tam se mluvilo o možné výstavbě hlubinného úložiště, účastníkům byly zpřístupněny aktuální podklady z internetu. Turnaj proběhl k naprosté spokojenosti všech, odměnění byli jak nejlepší, tak nejhorší stolní tenisté, nejmladší i nejstarší sportovce.

Ještě v dubnu, záměrně přesně v den dvacátého výročí černobylské havárie, se uskutečnila pro tento rok asi nejvýznamnější akce pod titulem „Diskuze občanů s politiky nejen na téma: Jaderné úložiště, aneb cítíme se ohroženi 20 let po černobylské havárii?“. Součástí večera byla i výstava fotografií fotografa Václava Vašků – Černobyl. V sále Kulturního domu v Pačejově se sešly více jak dvě stovky občanů, včetně starostů a zastupitelů okolních obcí. Pozvání občanského sdružení přijal také nebývalý počet politiků (možná proto, že bylo před volbami?) a zastoupené bylo celé politické spektrum – po dvou zástupcích strany KDU-ČSL, ČSSD, ODS, Evropských demokratů, po jednom z KSČM a ze Strany Zelených. Po předchozích neblahých zkušenostech jsme tentokrát neponechali nic náhodě a sál byl dobře ozvučen a z diskuze byl pořízen audio- i video záznam. Společná komunikace přinesla i překvapivé informace. Na otázku pro poslance za ODS, proč se neúčastnil hlasování v PS ohledně novelizace atomového zákona, když před svými voliči jasně

deklaruje svůj názor, že je proti vybudování hlubinného úložiště, odpověděl, že musí hlasovat (či nehlasovat) ne dle svého přesvědčení, nýbrž podle doporučení poslaneckého klubu. Na závěr večera byli politici vyzváni k podpisu memoranda, ke kterému v průběhu konání akce připojovali své souhlasy příchozí občané. Všichni zúčastnění politici výzvu občanů Pačejovska podepsali.

Jiřina Kábová, mluvčí OS „Jaderný odpad – děkujeme, nechceme!“, Pačejov.

My, občané Pačejovska

A) Odmítáme

- aby stát nadále nadřazoval zájmy energetických koncernů právům občanů této země
- nedemokratičnost při jednáních o umístění úložiště, kdy občané nemají možnost podílet se na rozhodování a obecní zastupitelstva nemají ani možnost účastnit se řízení, ve kterých stát rozhoduje o umístění jaderného zařízení
- aby stát za peníze daňových poplatníků financoval záměr, který je v rozporu se zájmem občanů tohoto regionu tak, jak jej občané regionu vyjádřili v místních referendech
- současné znění „atomového zákona“, který legalizuje výše uvedené nedemokratické postupy
- aby Pačejovsko bylo vybráno jako vhodné úložiště jaderného odpadu podle stávajícího „atomového zákona“ a tím de facto určeno k postupné likvidaci.

B) Žádáme

- své poslance jako námi zvolené zástupce, aby se zasloužili o schválení novely zákona č. 18/1997 Sb. („atomový zákon“) ve znění navrženém senátorkou RNDr. Jitkou Seitlovou, a to včetně práva veta dotčených obcí
- politické strany působící na Pačejovsku, aby zahrnuly do svých volebních programů prosazení demokratických principů při projednávání a umístění jaderných zařízení v ČR obdobně, jako je tomu ve vyspělých zemích EU.

Již se stala tradicí další akce našeho sdružení, která navazovala v srpnu – memoriál čestného předsedy Miloslava Šimka – „Ohroženou krajinou na kole a pěšky“. Pro účastníky byly připraveny dva cyklistické a dva pěší okruhy rozdělené dle náročnosti. Trasa vedla přes zamýšlené místo úložiště, kde bylo připraveno improvizované informační středisko o celé problematice. Po cestě bylo také několik občerstvovacích stánků, v cíli se konalo přátelské posezení s hudbou. V září jsme se organizačně podíleli na Memoriálu Slávka Šimka v tenisu, kde nám Magdalena Šimková umožnila v Kulturním domě v Horažďovicích prezentaci naší práce formou výstavy. Výstava zaplnila několik desítek metrů panelů a až tady jsme si uvědomili, kolik už je za námi práce a bohužel i, kolik nás jí ještě čeká. Přeji všem, kteří jsou proti uvažované výstavbě hlubinného úložiště v ČR a kteří si přejí zodpovědnější přístup našeho státu v této problematice, hodně energie.

z výstavy o černobylské havárii
foto: Václav Vašků

Radioaktivní sud neměl šanci

CHYŠKY – Téměř sto padesát návštěvníků se sjelo v neděli 10. září do rekreačního areálu v Růžené, kde se konal již třetí „protiúložištní“ koncert. Letos zde hrála folkrocková kapela Oboroh, podepisovala se petice a byl zneškodněn jeden symbolický sud s radioaktivním odpadem.

Koncert zahájila paní učitelka Hana Zemanová z občanského sdružení Zachovalý kraj, přítomné na úvod pozdravili také starosta Chyšek Miroslav Maksa a senátor Pavel Eybert.

„Nechceme, aby se zapomínalo na to, že naše krásná krajina zůstává stále na seznamu míst vhodných pro budování jaderného úložiště a že s tímto plánem drtivá většina zdejších obyvatel nesouhlasí,“ přiblížil hlavní myšlenku akce chyšecký děkan Jakub Berka.

Skvělá muzika Oborohu Slávka Klecandra a prosluněné odpoledne na louce u rybníka v Růžené by jistě samy o sobě stály za nedělní výlet. Co tu bylo navíc? Z nedalekých Božejovic, u nichž by podle nejnovějších plánů Správy úložišť radioaktivních odpadů mohl stát povrchový areál jaderného skladiště, přivezli petici a na koncertě pod ni získali řadu podpisů. Papírový „radioaktivní sud“ na nástěnce zase během chvilky téměř dokonale zmizel pod desítkami lístků s lakonickým nápisem „NE!“. Zájem byl i o informační materiály o problematice jaderných odpadů či úsporách a alternativních zdrojích energie, které dovezla Hana Gabriellová z českobudějovické ekologické organizace Calla.

O tom, jak bude průzkum oblastí vytipovaných pro úložiště pokračovat a zda zdejší lokalita „Božejovice-

Vlksice“ zůstane mezi nimi, by se mělo rozhodnout až v roce 2009. „Za rok nashledanou!“ rozloučila se proto se všemi účastníky koncertu paní Hana Zemanová.

Proti jadernému úložišti kolují po kraji petice i nad rámec akcí typu Růžená – kupříkladu na Monínci již získali desítky podpisů.

Olga Černá, Nadějkov

Slávek Klecandr;

foto: Oleg Homola, www.opo.cz

ČEZ nemluví pravdu, když hrozí nedostatkem elektřiny

Při příležitosti zveřejnění hospodářských výsledků ČEZ za první pololetí roku 2006 prezentoval ředitel obchodní divize této společnosti Alan Svoboda prognózu, podle které nám hrozí už za dva roky nedostatek elektřiny. Energetický informační servis ale upozorňuje, že nedostatek může nastat pouze v případě pokračujících masivních exportů elektřiny do zahraničí.

ČEZ elektřinu již několik let masivně vyváží, v roce 2004 jí vyvezl 20 TWh a v roce 2005 to bylo 16 TWh. I v letošním jí plánuje ČEZ prodat do zahraničí 14 TWh. To je výrazně více, než vyrobí celý Temelín, který vloni dodal do sítě necelých 11 TWh. Vzhledem k tomu, že celková spotřeba v ČR v roce 2005 nepřesáhla 58 TWh, současné vývozy představují celou čtvrtinu domácí poptávky.

V příštích letech může nastat nedostatek elektřiny u nás pouze za předpokladu, že ČEZ ji bude raději vyvážet než dodávat na domácí trh. Rozsáhlý export elektřiny jasně dokazuje, že naše výrobní kapacity by dokázaly pokrýt poptávku, i kdyby vzrostla o celou čtvrtinu. To ale ani při dvouprocentním meziročním růstu nehrozí dřív než za deset let.

„Hrozby ČEZu o nedostatku elektřiny jsou jednoznačně nepravdivé. Stačí, aby tato společnost, která stále ze dvou

třetin patří státu, omezila masivní vývozy a přednostně zásobovala domácí spotřebitele. Toto zastrašování má podle mne za cíl obhájit rostoucí ceny elektřiny vyvoláním falešného dojmu, že jde o nedostatkové zboží,“ říká Jan Beránek, vedoucí Energetického informačního servisu.

Tvrzení ČEZ o tom, že už dva roky nám hrozí častější výskyt cenových špiček a krizových situací včetně rizika výpadků dodávek elektřiny, až příliš připomíná argumentaci ministra Dlouhého z roku 1993, kdy obhajoval dostavbu Temelína. Dne 15. ledna 1993 předložil vládě dokument, podle nějž měla naše republika bez Temelína už v roce 1995 trpět nedostatkem elektřiny a vážnými výpadky sítě sto dní v roce. Nic takového se nestalo, Temelín byl po dlouhé sérii zdražení a skluzů uveden do provozu až v roce 2002 a veškerá jeho kapacita jde dodnes na vývoz.

„Připomíná mi to špatný sen. Hrůzu z toho, že do dvou let budeme mít nedostatek elektřiny a výpadky, šířil už v roce 1993 ministr Dlouhý, když obhajoval dostavbu Temelína. Výsledkem byla předražená a nespolehlivá elektrárna, jejíž elektřinu nepotřebujeme a ČEZ ji vyváží. Nevěřím tomu, že se lidé nechají podruhé obelhat stejným způsobem,“ dodává Jan Beránek.

Zdroj: www.wisebrno.cz

Plánování těžby uranu na slovenské Jahodné

V loňském podzimním čísle časopisu JODN jsme vás informovali o enviromentální zátěži těžby uranu i o předpokládaném ukončení těžby v lokalitě Dolní Rožínka na podzim loňského roku. České úřady nakonec schválily prodloužení těžby uranu v tomto jediném funkčním uranovém dole v Evropské Unii až do konce roku 2008. To, že je uran díky rostoucím cenám a zájmu jaderného průmyslu o tuto strategickou surovinu stále v centru pozornosti, dokazuje i následující článek ze sousedního Slovenska.

Kanadská firma Tournigan připravuje těžbu uranu v rekreační oblasti Jahodná u slovenských Košic. V této lokalitě je stovky metrů pod zemí uloženo pod zemí víc jak milion tun uranové rudy, která obsahuje 0,55% uranu. Tournigan zde prostřednictvím dceřiné společnosti Kremnica Gold uskutečňuje podrobný průzkum ložiska a v listopadu 2005 požádala o první povolení k zahájení těžby. Tuto žádost o určení dobývacího prostoru nyní posuzují úřady Košického kraje.

Ohrožené těžbou uranu jsou ale i další lokality u Spišskej Novej Vsi a Popradu, kde Tournigan získal povolení na průzkum ložisk uranu.

Těžba a spracování uranu představuje pro životní prostředí velkou zátěž. Radioaktivní a toxické látky kontaminují ovzdušší, vodu i půdu. Lokalita Jahodná je navíc chráněným ptáčím územím a slouží jako tradiční rekreační oblast pro obyvatele Košic a okolí. Těžba uranu by nejen nenávratně poškodila krásnou přírodu, ale ohrozila by také zdraví obyvatel Košic a širokého okolí.

Slovenská pobočka mezinárodní organizace Greenpeace a občanské sdružení Sosna tento případ sledují a jsou přesvědčeni, že těžba uranu soukromou zahraniční firmou nemůže vyvážit devastaci cenné přírodní oblasti a rizika, které by způsobila.

Na podporu odporu proti plánované těžbě proto připravili petici „Stop uránu na Jahodnej“, adresovanou Obvodnímu báňskému úřadu v Košicích a Ministerstvu životního prostředí SR v Bratislavě, požadující na příslušných orgánech přehodnocení a prošetření dopadů navrhované těžby na životní prostředí.

Z dokumentů, k tomuto plánovanému záměru vyplývá, že ložisko na Jahodné plánuje kanadská společnost vytěžit

Následky těžby uranu: odkaliště na lokalitě Dolní Rožínka
foto: Václav Vašků

v průběhu deseti roků od zahájení těžby. Během této doby by bylo na Jahodné vytvořeno okolo 60 pracovních míst. Podle plánu by se na šachtě mělo denně dělat 4–5 odstřelů, které by uvolnily 80 tun horniny. Analýza záměru konstatuje, že každý rok by se tímto způsobem vytěžilo a zpracovalo přibližně 100 000 tun uranové rudy a až 135 tisíc tun nepotřebné horniny. Kanadský dokument o Jahodné zatím vůbec neanalyzuje umístění odkaliště a nakládání s radioaktivními odpady, avšak z dokumentu jasně vyplývá, že základní zpracování uranu se má odehrávat v těsné blízkosti stavby.

Obvodní báňský úřad v Košicích přerušil řízení o určení dobývacího prostoru na Jahodné a nařídil firmě Tournigan předložení výsledků veřejného posouzení dopadů projektu na životní prostředí EIA. Pro ochránáře je tento krok důležitým mezníkem v kampani proti plánované těžbě uranu u Košic. Právě posuzování vlivu na životní prostředí se báňský úřad bránil tím, že samo určení dobývacího prostoru nemá žádný dopad na životní prostředí. V tomto postoji zpočátku báňské autority podporoval také krajský úřad Košice, který však po výzvě Greenpeace svoje původní stanovisko změnil a požádal o posouzení projektu dle zákona EIA. Greenpeace a o. s. Sosna dlouhodobě argumentují tím, že určením dobývacího prostoru vzniká žadateli oprávnění k těžbě a že podle báňského zákona se při rozhodování o dobývacím prostoru musí zohlednit také vliv dobývání samotného. Tento požadavek ochránářů nakonec potvrdilo i Ministerstvo životního prostředí SR.

„Přerušení řízení je pro nás dalším důležitým krokem k tomu, abychom plánované těžbě uranu na Jahodné zabránili. Navíc se potvrzuje, že má obrovský význam, aby se občané proti negativnímu záměru aktivně ozvali. Báňský úřad totiž o přerušení řízení rozhodnul už dva dni potom, co jsme mu na konci července odevzdali první část podpisu pod peticí, v které občané nesouhlasí s plánovanou těžbou uranu. Jeden z požadavků petice byl přitom zaměřený právě na veřejné posouzení vlivu projektu na životní prostředí,“ sděluje v jedné z tiskových zpráv Jan Beránek, koordinátor energetické kampaně Greenpeace na Slovensku. Petice proti plánované těžbě podepsalo na konci září více než 9000 občanů.

více informací na: www.stopuranu.sk
Hana Gabrielová, Calla

Haldy vytěžené uranové rudy tzv. „hlušiny“ na Příbramsku
foto: Václav Vašků

2017: Odysea jaderného úložiště v USA

Podle posledních informací, které americké ministerstvo energetiky poskytlo v druhé polovině července Kongresu, se příprava úložiště vyhořelého jaderného paliva dostala do časového skluzu 20 let. Podle současného plánu by mělo být otevřeno na konci března 2017. Náklady jsou odhadovány na 60 miliard dolarů, ale ani to patrně není konečná částka.

V minulém čísle JODN (2/2006) jsme publikovali článek popisující technické problémy při budování federálního úložiště vyhořelého jaderného paliva Yucca Mountain v americkém státě Nevada. To mělo být podle původních plánů a zákona schváleného Kongresem v roce 1982 uvedeno do provozu již roku 1998. Po sérii odkladů byl vloni upraven harmonogram tak, že se počítalo se spuštěním v roce 2012. Aktuální harmonogram počítá s několika milníky: žádost o povolení by mělo federální ministerstvo energetiky předložit v červnu 2008, v září 2011 by chtělo začít s výstavbou. Úložiště by mělo být hotové v březnu 2016 a zahájení jeho provozu je plánováno na březen 2017.

Předseda senátního výboru pro energetiku Peter Domenici (republikán) poznamenal: „Je to ambiciózní harmonogram, ale je krásné konečně nějaký harmonogram vůbec vidět. Jde o nejpodrobnější plán, jaký dosud pamatuji.“

Dvacetileté zpoždění přitom způsobuje praktické problémy provozovatelům 103 komerčních jaderných reaktorů, kteří teď nemají vyhořelé palivo kam ukládat. Podle odhadů se ho již nyní již elektrárnách nahromadilo přes padesát tisíc tun. Protože se federální vláda zavázala odpady odebrat již v roce 1998, mohou nyní vůči ní společnosti uplatňovat sankce v odhadované výši 7 miliard dolarů.

Domenici proto již nějaký čas prosazuje, aby vláda vybuodovala centrální mezisklad, kam by se mohly odpady ukládat do doby, než bude k dispozici hlubinné úložiště. Nehodlá od toho upustit ani nyní, kdy ministerstvo přišlo s aktualizovaným plánem dokončení úložiště.

Skepticismus ohledně federálních plánů vyjádřila poslankyně Kongresu Shelley Berkley za státu Nevada: „Ministerstvo prezentuje svoje plány v růžových barvách. To vyhovuje těm, kdo chtějí z komerčních důvodů vidět úložiště co nejdříve v provozu. Ve skutečnosti má ale úložiště před

sebou řadu překážek, včetně právních kroků ze strany státu Nevada.“

Edward Sproat, ředitel odboru jaderných odpadů na federálním ministerstvu energetiky, během slyšení v Kongresu dne 19. července zdůraznil, že termín 2017 mají do značné míry v rukou i samotní kongresmani, kteří by měli schválit potřebnou legislativu. Šance dodržet nově stanovený harmonogram závisí totiž i na tom, zda Kongres uvolní na přípravu úložiště dostatečné množství finančních prostředků a schválí legislativu umožňující hladké převody pozemků. Značným problémem by podle Sproata mohly být i další žaloby, které by vedly k dalšímu zablokování a odkladům projektu.

Některé průmyslové zdroje se rovněž vyjádřily zdrženlivěji s tím, že podle nich je začátek provozu úložiště mnohem realističtější v roce 2025. Jedním z dalších optimistických předpokladů je totiž to, že Komise pro jadernou bezpečnost (NRC) vydá všechna potřebná povolení během čtyř let. Podle zákona by sice měla o žádosti rozhodnout do tří let s tím, že lhůtu může prodloužit o jeden další rok, nicméně je fakt, že rozhodování o projektu soukromého meziskladu jí trvalo osm let. Pozorovatelé v této souvislosti upozorňují, že mezisklad byl ve srovnání s hlubinným úložištěm jedno-dušším a méně kontroverzním projektem.

Redakčně upraveno, zdroj: www.wisebrno.cz

Ministersvo energetiky USA musí odstranit jaderný odpad ze státu Idaho

Federální soud rozhodl, že ministerstvo energetiky Spojených států musí odstranit všechny vysoceaktivní odpad skladovaný na území střediska jaderného výzkumu na jihovýchodě státu Idaho. Soudce Edward Lodge odmítl argumentaci, že dohoda mezi ministerstvem a státem Idaho se vztahuje pouze na odpad uložený ve vyasfaltovaných sudech v komplexu National Laboratory a nikoli na kontejnery uložené v šachtách, které byly zasypany před rokem 1970. Rozsudek říká, že veškerý odpad musí být odvezen k trvalému uložení do roku 2018.

Ministerstvo energetiky se snažilo prosadit ponechání kontejnerů na místě, což označilo za bezpečnější než vykopání odpadu. Tento postup odůvodňovalo nebezpečím samovolného vznícení radioaktivního materiálu při kontaktu se vzdušným kyslíkem. Soud dal ovšem za pravdu představitelům státu Idaho, kteří požadují přemístění zakopaného odpadu, neboť výzkum ukázal, že radioaktivní materiály prosakují do podzemních vod a řeky Snake River.

Karel Polanecký, Hnutí DUHA

Vedro vyřazovalo jaderné elektrárny z provozu

Vlna veder, která během července zasáhla Evropu, ukázala mimo jiné i zranitelnost centralizovaných elektrárenských zdrojů. Vzhledem k rostoucím teplotám a úbytku vody v řekách musely snižovat výkony nebo být úplně vyřazovány elektrárny o velkých výkonech. To se týká především elektráren jaderných, které mají tepelné výkony řádově několik tisíc MW koncentrované v jediné lokalitě.

Ve prospěch jaderných reaktorů se často objevuje argument, že nám mohou pomoci vypořádat se s problémem klimatických změn, neboť nemají během svého provozu žádné přímé emise skleníkových plynů. Proti tomu hovoří fakt, že reaktory se dnes podílejí na výrobě energie pro lidstvo pouhými šesti procenty. Kdyby měly nahradit i jen polovinu fosilních paliv, musel by se jejich instalovaný výkon zvýšit řádově desetinásobně. To je ale sotva uskutečnitelné vzhledem ke komplikacím spojeným s jejich bezpečností, investiční náročností, problémem radioaktivních odpadů i omezenými zásobami těžitelného uranu.

Letošní červenec navíc ukázal další, dosud málo diskutovanou zranitelnost jaderných elektráren. Rostoucí teplota a pokles průtoků vody napříč Evropou vyřazovaly jaderné elektrárny z provozu, protože řeky nebyly schopny zajistit chlazení tak velkých výkonů.

Klimatické studie a experti přitom v Evropě během příštích desetiletí předpovídají častější výskyty extrémních klimatických jevů, jako jsou vlny veder nebo naopak přívalem srážky. Současně má dojít k významnému poklesu průtoků v povrchových tocích, konkrétně ve střední Evropě o 15 až 40%. To vše může vést k tomu, že jaderné reaktory nebude možné spolehlivě provozovat a bude docházet k jejich častým výpadkům, které by vzhledem k velkým instalovaným výkonům znamenaly obrovský nápor na stabilitu rozvodných sítí.

ilustrační foto: Internet

Tato omezení se samozřejmě týkají všech elektráren, které potřebují chladicí vodu, tedy i klasických tepelných. Jenže jejich výkon se mnohem snadněji reguluje a navíc jednotlivé bloky mají výkony řádově stovku MW.

Jaderné elektrárny naproti tomu patří mezi největší zdroje. Jediný jaderný blok má typicky instalovaný elektrický výkon mezi 500 až 1000 MWe, jeho tepelný výkon je pak dokonce zhruba trojnásobný. Současný trend je další zvyšování výkonů, kdy jediný tlakovodní reaktor nové generace od firmy Aréva, označovaný jako EPR (European Pressurized Reactor) má elektrický výkon už 1600 MWe, což se vyrovná čtyřem starším reaktorům instalovaným například v elektrárně Dukovany.

Sugestivním příkladem toho, co se může dít během příštích let, je to, jak během letošního července musely evropské státy snižovat výkony nebo úplně odstavovat řadu reaktorů:

V Německu musel být snížen výkon reaktorů ve třech elektrárnách stojících na Labi. Další elektrárny dostaly výjimku, aby mohly vypouštět do řeky odpadní vodu teplejší, než stanovuje norma. Omezit provoz musely i tepelné elektrárny stojící u řeky Rýnu. Také horké Španělsko vyřadilo z provozu svou jadernou elektrárnu Santa Maria de Garoná na řece Ebro a Belgie musela snížit výkon dvou reaktorů v elektrárně Doel.

Protože Francie závisí na jaderných elektrárnách z více než tří čtvrtin, zveřejnila vláda rozhodnutí, že elektrárenská společnost EDF může v celkem 28 reaktorech na pěti velkých řekách vypouštět vodu ohřátou na vyšší úroveň, než stanovují limity s ohledem na říční ekosystémy. Výjimka platí až do 30. září a umožňuje elektrárnám zvyšovat původní teplotu v řece až o 3 °C, aniž by stanovovala maximální přípustnou teplotu v absolutní hodnotě.

„Francouzská vláda po řadu let prezentovala jaderné elektrárny jako zdroj čisté energie, která nezatěžuje životní prostředí a předchází klimatickým změnám. Teď, když klimatické změny způsobují horká a suchá léta, vidíme nejen, že jaderné elektrárny jsou s ohledem na změny klimatu zranitelné, ale i to, že životnímu prostředí výrazně škodí,“ komentuje to Stéphan Lhomme, koordinátor koalice ekologických organizací Sortir du Nucléaire. Podle něj k podobné situaci, kdy vláda dočasně uvolnila limity pro oteplování řek jadernými elektrárnami, došlo už v roce 2003 a tehdy to vedlo ke značným ekologickým škodám. Problémy se nevyhnuly ani elektrárnám ve Spojených státech. Poslední červencový den oznámila společnost American Electric Power, že musela vyřadit reaktor Cook-1 (1077 MWe) z důvodu přehřívání způsobeného mimo jiné vysokou teplotou vody čerpané z Michiganského jezera.

Redakčně kráceno: zdroj: www.wisebrno.cz